

איש חי
רוב פעלים
רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק

כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת **ורדה שניצר**
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 672

מסכת כריתות כ' - כ"ו

בס"ד, ט"ז ניסן תשע"ב

השבוע בגליון

- ♦ הירושה שאיש אינו מחכה לה
- ♦ האם הכהן רשאי לדרוש את זירויו הקבורה
- ♦ הוראות לחולה הזקוק לשתות דם
- ♦ חתן וכלה צריכים להתענות כאשר יום לפני חתונתם היתה תענית ציבור?

- ♦ אכילת בשר אדם מותרת מן התורה?
- ♦ גלגולו של איסור מימי אדם הראשון עד ימינו
- ♦ סגולת אכילת ערלת התינוק הנימול
- ♦ כסיסת העור שבראשי האצבעות
- ♦ החידוש שבעל "אור שמח" התענג עליו

דבר העורך

מעבדות לחרות

בחג הפסח, במיוחד השתא, שחול המועד מתפרס על פני כל השבוע, העולם היהודי עוצר מלכת. עסקים שובתים, אנשי מלאכה יושבים בביתם, לומדים בבית המדרש, והראש פנוי למחשבות.

אין מחשבה ראוייה יותר, מן השאלה: פסח בניסן על מה ולמה?

הגאון רבי שלום שברון זצ"ל, המשיל על כך משל בלתי ידוע, כדי לחדד את השאלה.

מעשה באדם שבנסיבות שונות נקלע לאחוזת פושעים ומרעים, אנשים רעים להשחית. הללו קפצו על המציאה שנפלה לידם והפקוהו לעבד נרצע. כל עבודה בזוייה הוטלה עליו, בין לצורך ובין שלא לצורך. השפלות, מבוכות, בזיונות, העלבות, מלקות ומכות היו מנת חלקו מידי יום, עד שהפך לשבר כל.

בשנותיו הראשונות עוד היה הוזה בלילות על בריחה מן המקום, מביט היה בכוכבים ומהרהר לעצמו, כי אותו כוכב מזריח לעברו כמו גם על בני תמותה אחרים שחייהם מתנהלים למישרין.

עם השנים, מחשבותיו קפאו, הרהוריו התאדו, והוא הפך ליצור מאובן, חסר חשיבה, נטול יוזמה

דף כא/ב דם מהלכי שתיים

אכילת בשר אדם מותרת מן התורה?

הגמרא עוסקת רבות ב"מהלכי שתיים", הלא הם אנחנו, בני האדם, והיא מציינת פעמים רבות, כי אף על פי שדם בהמה, חיה ועוף אסור באכילה מן התורה, "דם מהלכי על שתיים מותר" [ורבנו אסרו דם אדם לאחר שפרש מגופו].

מותר: הרמב"ן (ויקרא יא/ג, ובכתובות דף ס/א) למד את הגמרא והסיק ממנה מסקנה מרעישה: האוכל בשר אדם אינו עובר על איסור!!! שהנה, כלל תלמודי ידוע קובע, כי "היוצא מן הטמא טמא" (בכורות ה/ב), היינו: כל היוצא מבעל חיים אסור באכילה, אסור גם הוא, ולפיכך, נאקה שהמליטה כבש, אף על פי שאנו חוזים בטלה לכל דבר ועניין, הוא "יוצא מן הטמא" ואסור באכילה. מעתה, אם בשר אדם היה אסור באכילה מן התורה, כיצד יתכן שיהא מותר לאכול את דמו? הרי לנו, כי התורה מעולם לא הטילה איסור על אכילת בשר אדם [לגבי אדם מת הכל מודים כי קיים איסור הנאה].

אסור: הרמב"ם (הלכות מאכלות אסורות פרק ב' הלכה ג') חולק על הדברים בתוקף. אמנם, הוא כותב, "האדם... אינו מכלל מיני חיה... לפיכך אינו בלא תעשה והאוכל מבשר האדם... אינו לוקה, אבל אסור הוא בעשה...". כלומר, האוכל בשר אדם אינו לוקה, מפני שמלקות מושתים על איסור לא תעשה בלבד, ברם, התורה גילתה את דעתה כי אכילת בשר אדם אסורה, במנותה את המינים המותרים באכילה, אותם בלבד מותר לאכול ולא כל סוג או מין אחר.

עדיין נותרה הוכחתו של הרמב"ן איתנה על עומדה - אם אכן כדברי הרמב"ם, שבשר אדם אסור באכילה, מדוע דמו מותר, הרי היוצא מן הטמא טמא? "מגיד משנה" (סם) מבאר, כי לדעת הרמב"ם הכלל "היוצא מן הטמא טמא" תקף לגבי איסור לאו אך לא לגבי איסור עשה.

גלגולו של איסור מימי אדם הראשון עד ימינו: איה הוא העשה האוסר על אכילת בשר אדם, התחבט המלבי"ם בשעה שעסק בנידון זה [עיי"ש שדן בדברי הרמב"ם], והוא משיב באופן נפלא (ויקרא יא/ד אות עב): כאשר אדם הראשון נברא, לא הותר לו לאכול כי אם מפרי עץ הגן, אוכל צמחוני בלבד, הוא לא היה רשאי לאכול בעל חיים כל שהוא, בכלל זה אדם, כמובן. איסור זה היה איסור "עשה", שהרי לא נאמר לו "אל תאכל אלו ואלו", אלא נאמר לו "אכול את זה ואת זה" ומכלל הן אתה שומע לאו, שהדברים האחרים אסורים באכילה. זהו איסור 'עשה'. כעבור עשרה דורות, נח יצא מן התיבה והקב"ה התיר לו לאכול את כל אשר יחפוץ (בראשית ט/א): "כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה". היתר זה אינו כולל

צעילוי נשמת

מרת **ביה מזוז** ע"ה
בת ר' יוסף ושרינה ז"ל
נלב"ע כ' בניסן תשס"א

תנצב"ה

הונצחה ע"י לדיה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **מאיר זוסוין** הי"ד
ב"ד יעקב יוסף ז"ל
נלב"ע ט"ו בניסן תש"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י חתנו ובתו
הר"ר **אריה ודורה יעקבסון** שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **יוסף שפילברגר** ז"ל
ב"ר צבי ז"ל
נלב"ע ט"ז בניסן תשל"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידיו
הר"ר **שלמה ותרצה האוזר** שיחיו - תל אביב

לעילוי נשמת

מרת **צפורה רנה נדל** ע"ה ב"ר יוסף ז"ל

נלב"ע כ' בניסן תשס"ח **תנצב"ה**

הונצחה ע"י ידידיו בני המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

אכילת בשר אדם, שהרי "רמש" הוא "שם כלל לחית השדה ולבהמות הישוב ולכל עוף ולכל דג" (אבן עזרא שם). נמצא, שאיסור אכילת אדם נותר על כנו מתקופת אדם הראשון. לאחר מכן ניתנה תורה לעם ישראל, וחלק מבעלי החיים שהותרו לנוח שבו ונאסרו עלינו באכילה (עיי"ש שלפי"ז ביאר את הילפותא בגמרא שממעטים חלב ודם של אדם ולא את אכילת בשר). איסור אכילת בשר אדם, נותר, איפוא, בתוקפו מימי אדם הראשון.

סגולת אכילת ערלת התינוק הנימול: נידון זה התעורר ביתר שאת לפני שנים רבות, כאשר הפוסקים התבקשו להביע את דעתם על אודות סגולה שהובאה לפניהם - להאכיל את עורלת התינוק לחשוכי בנים ("מחנה ישראל", שו"ת רשב"ש סימן תקי"ח). הפוסקים קבעו, כי יש לחדול מהנהגה זו, "שאיסור חמור הוא" ("בן איש חי" שנה שניה פרשת אמור אות ה').

כסיסת העור שבראשי האצבעות: "בן איש חי" (שם) כותב, כי קיים איסור גם על אכילת עור אדם, ולפיכך, יש להזהר מכסיסת העור בשיניים, מחשש שיוותרו בפיו פיסות עור זעירות אשר ייאכלו על ידו מבלי משים, זאת מלבד חשש נוסף שקיים, כי עם העור תתלש פיסת בשר.

דף כא/ב עולה ויורד

עולת העוף בקרבן עולה ויורד - החידוש שבעל "אור שמח" התענג עליו

על המאמר הבא התבטא בעל "אור שמח" זצ"ל "ושמחתי מאוד שהנחתי ה' בדרך אמת". הנכם מוזמנים לטעום מייין התורה המשובח של גאון ישראל רבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל. שתי תמיהות רבות וגדולות מצויות בעניין קרבן עולה ויורד.

קרבן עולה מכספי מעשר שני? את התמיהה הראשונה מעלים בעלי התוספות. הגמרא עוסקת בקרבן 'עולה ויורד', שהוא קרבן המשתנה לפי מעמד בעליו - על עשיר שחטא מוטל להביא בהמה, עני די לו בעוף ועני מרוד רשאי להסתפק במנחה בלבד. הגמרא (חולין כא/א) דורשת דרשה מיוחדת, לאמר: חטאת הבאה מן העוף, ועולה הבאה מן העוף, אינן נרכשות בכספי מעשר שני. בעלי התוספות (שם ד"ה "כמשפט חטאת בהמה") תמהים עד למאד, משום מה עלה על דעת הגמרא שיש צורך לחדש שאין לרכוש עולת העוף מכספי מעשר שני, הרי קרבן עולה נשרף כליל על המזבח ואינו נאכל לא לכהנים ולא על ידי הבעלים, ואילו כסף מעשר שני מיועד לרכישת אוכל שייאכל בירושלים.

להקריב קרבן עולה בלילה? התמיהה השנייה עולה בלבו של המעיין בגמרא. הגמרא מביאה לימוד מיוחד לכך שעולת העוף קרבה על גבי המזבח ביום בלבד, והיא שואלת, לשם מה יש צורך בדרשה זו לעולת העוף, הרי זה דינם של כל הקרבנות, שאינם קרבים אלא ביום. הגמרא מתרצת, כי באמת אין צורך בדרשה זו. קיימת גירסה נוספת, לפיה הגמרא מתרצת "סלקא דעתך אמינא הני מילי חטאת העוף אבל עולת העוף אימא לא, קא משמע לך", היינו: ללא הדרשה היינו סבורים כי דווקא חטאת העוף יש להקריב ביום אך אין להקפיד על כך לגבי עולת העוף. מדוע? אין כל הסבר, ואכן גירסה זו של הגמרא כונתה על ידי הרשב"א (שו"ת חלק א' סימן רע"ו) "גירסא משובשת". הגאון בעל האור שמח מיישב את שתי התמיהות כאחת, על ידי... שאלה שלישית.

שני קרבנות המתאחדים לקרבן אחד: כאמור, עני רשאי להביא עוף לקרבנו, לעומת העשיר שצריך להביא בהמה. והנה, בעוד העשיר מביא בהמה לחטאת, על העני להביא שני עופות, אחד לעולה ואחד לחטאת. כיצד זה אירע, שבעבור עוניו התווסף לו קרבן נוסף? הראשונים (אבן עזרא ויקרא ה/ו, וברמב"ן ובעלי התוספות שם) מבארים, כי בהמת החטאת של העשיר מכפרת על בעליה בשני אופנים, באכילת הכהנים מבשרה ובהקטרת אימוריה על המזבח. ואילו חטאת העוף של העני אינה מוקטרת על המזבח כלל; לאחר מליקתה הכהן מזה את דמה על קיר המזבח, ובשרה נאכל על ידי הכהנים. אמרה תורה, על העני להביא גם עולת העוף אשר מוקטרת כליל על המזבח, כדי שתבוא הכפרה לנפשו גם על ידי המזבח.

מעתה, אומר בעל "אור שמח", לאחר שהראשונים איחדו את מהותם של עולת העוף ועולת החטאת המובאים יחדיו על ידי העני, הרי הם כקרבן אחד המובא בשני חלקים וביחד הם משלימים מטרה אחת. מכאן ואילך שתי התמיהות אשר אנו עומדים על מדוכתן נמוגות ונעלמות. הנה, בעלי התוספות התפלאו, מדוע יש צורך בדרשה כי אין לרכוש עולת העוף מכספי מעשר שני, הרי עולת העוף אינה נאכלת וכספי מעשר שני משמשים לרכישת מאכלים בלבד. לאחר שהבנו כי עולת העוף משמשת כמרכיב בקרבן המובא בשני חלקים על ידי העני, ניתן להבין שאין העני אלא כרוכש יונה גדולה אשר חלקה עולה על המזבח וחלקה נאכל על ידי הכהנים, ולכך יש צורך בדרשה מיוחדת לאסור את הדבר. גם הגירסה התמוהה בגמרא מובנת עתה. שאלנו, מדוע יש צורך בפסוק שעולת העוף אינה קרבה בלילה, במה היא שונה מיתר הקרבנות. ברם, לאחר שנוכחנו לדעת, כי עולת העוף מובאת על ידי העני חלף אימורי חטאת העוף של העשיר, הדברים מובנים. שהרי, אימורים מוקטרים כל הלילה, רק הקרבת הקרבן עצמה אינה נעשית בלילה, ומאחר שעולת העוף מיועדת למלא את מקום אימורי חטאת הבהמה, יש צורך בפסוק אשר ידגיש כי אף על פי כן, אין להקריבה בלילה ("אור שמח" הלכות מעשר שני פרק ז' הלכה ג' ובהשמטות שבסוף זמנים).

דף כא/א החותך מן האדם צריך מחשבה

הירושה שאיש אינו מחכה לה

חידוש מדהים הסיק בעל "מרחשת" מן הגמרא - כאשר אדם נפטר, צאצאיו יורשים את גופו! ממש כך.

נעדר רצון חיים. כל חלומותיו על בריחה נגזו זה מכבר, עת סייר לאורך החומות הגבוהות שהקיפו את האחוזה, והציץ ברעדה בקבוצות השומרים שפטרלו סביב.

קשה היה גורלו ומר עד למאד.

לילה אחד תקפה אותו רוח החופש כחלום בלהות.

הוא קפץ מעל מיטתו, חרמש קטן תלה בשמים השחורים והאיר לו את דרכו על פני הגנים המטופחים. כעבור זמן קצר, הוא מצא את עצמו מצידה השני של החומה! אור קר קידם את פניו, ועוד טרם היה ביזו סיפק לחוות את נס הצלתו, נשמעו קולות הלמות צעדים גסים מכל הכיוונים. כלבים פערו לעברו מלתעות משוננות, חיצים וקשתות כוונו לעברו, והוא אץ רץ, כל עוד נפשו בו, מדרבן את עצמו בזכרונות השבי הנוראים. לשם אני לא חוזר! הבטיח לעצמו באגרופים קמוצים.

כשוך המרדף, הוא התכווץ בפניה קטנה, כיסה את ראשו בסחבה בלוייה, וחסף תנומה קלה, עד שחתול רחוב הקיצו משנתו בלא משים, ונשמתו כמעט פרח. הוא ראה בכל אדם אויב, ובכל צל, חיה טורפת.

חלפה תקופה ארוכה עד שעלה ביזו להמלט מאיזור שליטתם של הפושעים, להתאקלם במקום מגורים כאחד האדם, ובישבו על אדמתו, תחת גפנו ותחת תאנתו, קבע את יום הבריחה כיום חג ומועד לדורות.

מכריו ואוהביו התפלאו, והציגו לפניו את השאלה: יום בריחתך אינו נס ופלא. עדיין רדפו אחריך, היית נתון בסכנת חיים, כלום אין ראוי לחגוג את היום שבו יכול היית לסייר ברחובה של עיר ללא פחד, יום בו סרה ממך מוראה של מלכות.

ידידי, השיב להם, אולי לא סיפרתי לכם את כל הסיפור. באותו לילה, החרמש הקטן האיר לי על חבל הצלה שנתלה מן החומה! כאשר טיפסתי עליו וקפצתי לעברה השני של החומה, המתין לי שם מלך הארץ בכבודו ובעצמו! הוא זה אשר דאג להצילני, הוא ולא שליח, הוא ולא אחר! אמנם, אחר כך עזו עלי תלאות, ייסורים פחדים ונדודים, אך יום חגי מתייחס לכך, שהמלך הגדול הוא זה אשר טרח למעני.

אכן, עם ישראל לא סיים את נדודיו ביציאת מצרים. הם רדפו אחריו, הניסוהו לתוך הים, ארבעים שנה נדדו במדבר, וכאשר הגיעו לארץ, היה עליהם להלחם. ברם, בחג הפסח אנו חוגגים את שלב המהפך בחיי אומתנו. באותו יום הפכנו לעמו של הקדוש ברוך הוא, הפכנו לעבדיו, ועל כך גאווננו.

אשר בחר בנו מכל עם, ורוממנו מכל לשון, וקידשנו במצוותיו.

מועדים לשמחה

המעוניין ליכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת ב"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף כ/ב כל דם לא תאכלו

טעם איסור דם

התורה אסרה על אכילת דם.

הרמב"ן בפירושו לתורה (ויקרא ז'יא) כותב, כי נפשו של בעל החיים נמצאת בדמו; האוכל דם בהמה הרי הוא מתאחד עם נפשה של הבהמה, חלילה... - "והוא יתחבר בדמו והיו לאחדים בלב תהיה עובי וגסות בנפש האדם, ותשוב קרוב לטבע הנפש הבהמית אשר בנאכל".

דף כו/א ראוייה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים

גרעין שצמח

בשעה שמקיימים את מצוות עגלה ערופה על חלל שנמצא בשדה ולא נודע מי הכהו, זקני העיר אומרים (דברים כא/ח) "כפר לעמך ישראל אשר פדית ה'", ובגמרא נאמר - "ראוייה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים".

אמר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, לרציחה שהתרחשה יש שורש ומקור קדום, גרעין שצמח והתפתח. יוצאי מצרים זקוקים לכפרה על כך שמיוצאי חלציהם יצא רוצח ("שיחות מוסר", ח' תשל"ב).

הגמרא מביאה, כי "החותך מן האדם צריך מחשבה והכשר", היינו: בשר אדם אינו מאכל, ולפיכך אינו מקבל טומאה, שאוכלים ומשקים - כלים ובני אדם בלבד מקבלים טומאה. כדי שהבשר יהא מוכשר לקבלת טומאה עליו לעבור שני תהליכים. ראשית יש לחשוב עליו כעל מאכל, להתכוון לאכלו, ולאחר מכן על המאכל להרטב ממשקה; או אז, אם תגע בו טומאה - טמא הוא.

לדעת חלק מן הראשונים, למסקנת הגמרא מדובר הן על בשר שנחתך מן החי והן על בשר שנחתך מן המת [שאינו בו כזית, לגבי צירופו עם אוכל אחר לקבלת טומאה], והרמב"ם (הלכות טומאת אוכלין פרק ג' הלכה ז') אכן פוסק, כי דין זה אמור גם בבשר מת. בעל "מרחשת" (חלק א' סימן א') התקשה בהבנת הדברים, שכן, לא כל אדם החושב לאכול דבר מה, הופך אותו בכך למאכל, רק בעל החפץ הוא הרשאי לעשות כן, ששלו הוא. מאחר שמת אסור בהנאה, כיצד יתכן שיש בעלים לגוף המת, אחר שהוא אסור בהנאה? מוכח, הוא אומר, כי גם על דברים שאסור ליהנות מהם, תיתכן גם תיתכן בעלות [ועיי"ש שהוכחה זו קיימת אף לדעת הראב"ד שהשיג על הרמב"ם שם].

הבה נהרהר, כותב הגאון רבי ישראל זאב גוטסמן זצ"ל (ראה בספר הזכרון להגר"ח שמואלביץ עמוד תקל"ז) מי הוא זה ההופך לבעלים על המת? על כרחך אלו היורשים, אשר בחלקם נופלת ירושת הנפטר, ובכלל זה הבעלות על גופו. אלו, אם מחמת סיבות מוזרות ככל שיהו, יחשבו על בשר המת כמאכל, יהיה דינו כאוכל והוא מוכשר לקבלת טומאה. [הגמרא כאן כדעת רבנן, שגם כאשר בשר אסור בהנאה הוא נחשב אוכל. עיי' "משנה למלך" הלכות אבל פרק י"ד הלכה כ"א ד"ה עוד נראה להביא ראיה].

האם הכהן רשאי לדרוש את זירו הקבורה: דברים אלו, הוא אומר, מבהירים יפה דיון מעניין שהתקיים לפני המהרי"ל (שו"ת סימן ס"ה). כידוע, כהנים השוהים בבית שיש בו מת, צריכים להמלט משם כל עוד נפשם במ, שאסורים הם להטמא למת. שאל נשאל המהרי"ל, אם הכהן העומד מחוץ לביתו, רשאי לכפות את יורשי המת לקבורו מיד, בלא השתהות ובכך לאפשר לו להכנס לבניין שבו הוא מתגורר. למרבה הפלא המהרי"ל מסביר, כי הנידון הוא בהלכות נזיקין, מפני שהטומאה נחשבת כחץ המזיק אחרים (ועיי' "חתם סופר" בבא בתרא כ/ב).

הלומד את הדברים מתפלל. אכן הטומאה היא חץ, אך היורשים אינם בעלי החיצים ואין להם כל שייכות אל הטומאה; יפנה נא הכהן הנכבד אל המת וינסה לשכנע אותו לדרוש את קבורתו, מה לו לבוא בטענות אל היורשים? מוכח מן הדברים, כי יורשי הנפטר יורשים גם את גופתו, ולפיכך התעורר דיון אם היורשים חייבים לפנות את המת במהירות האפשרית [ועיי' במרחשת שם שהוכיח כי לדעת הרמב"ם לא ניתן להעמיד את הסוגיה במת גוי, אך לדעת רש"י צריך לפרש את הגמרא במת גוי]. [לעצם ההוכחה מנידון המהרי"ל, עיי"ש שהעלה סברה, כי גם אם היורשים אינם יורשים את גוף היורש, עדיין הם המחוייבים בקבורתו, שמצווה על היורשים לטפל בקבורתו, עיי' רמב"ם הלכות אבל פרק י"ב הלכה א', ומשכך כל עוד שאינם קוברים אותו, הרי הם נחשבים מזיקים, עיי' רמ"ה בבא בתרא ב/ב].

דף כב/א הואיל ואין בו כזית

הוראות לחולה הזקוק לשתות דם

כידוע, דיני האכילה ודיני השתיה שבתורה מותנים בשיעור המאכל והמשקה הנדונים. כדי לקיים מצוות אכילת מצה, יש לאכול מצה בשיעור כזית, נזיר האסור בשתיית יין, אינו לוקה אלא בשתיית רביעית יין.

כזית דם או רביעית דם: הכל יודעים, כי מדת השיעור של המאכלים היא 'כזית' ומידת השיעור של המשקים היא רביעית. והנה, בלומדנו את הגמרא דומה כי היוצרות מתהפכים. הגמרא מביאה ברייתא בה מבואר, שהאוכל לב של עוף אשר לא קרעוהו כדי להוציא ממנו את דמו, אינו לוקה על שאכל דם, אף על פי שהדם אסור, "הואיל ואין בו כזית". כזית? הלא הדם הוא משקה, והשיעור הקובע לגביו הוא רביעית ולא כזית.

המעייין בפסקיו של הרמב"ם תמה כפליים. במקום אחד הורה הרמב"ם (הלכות מאכלות אסורות פרק ו' הלכה ד'): "ודם... האוכל ממנו **כזית** לוקה, שנאמר וכל דם לא תאכלו", ומספר פרקים אחר כך הרמב"ם פוסק (פרק י"ד הלכה ט'): השותה רביעית... או ששתה מן הדם מעט מעט, אם שהה... כדי שתיית **רביעית** מצטרפין" - רביעית או כזית?

דם נוזלי - רביעית, דם קרוש - כזית: רבינו בעל "ערוך לנר" זצ"ל ישב תקופה ארוכה על מדוכה זו, לאחר שהובאה לפניו שאלה הלכתית על אודות חולה מסוכן שהרופאים ציווהו לשתות בכל יום דם בהמה לרפואתו. מאחר שאיסור זה כרוך בעונש כרת, הוא התבקש להורות לחולה את שיעור הדם אשר ישתה, ובכך יפחות מן השיעור אשר השותה אותו נענש בעונש כרת. "ערוך לנר" התכתב בנושא עם רבים מגדולי דורו, כפי שניתן להיווכח בששת הסימנים הפרושים בהרחבה בספרו "בניין ציון" (סימן מ"ט, נ"ג, נ"א, נ"ב, נ"ג, נ"ד), ורבים מתלמידי החכמים נטו לומר, כי שיעור האיסור תלוי בצורת הדם; אם הוא נוזלי, הרי הוא נידון כמשקה ששיעורו רביעית, ואם הוא קרוש, הרי הוא נידון כמאכל ששיעורו כזית.

כמות הדם - כמאכל, שיעור זמן אכילתו - כמשקה: ברם, בעל "ערוך לנר" ממאן לקבל חלוקה זו, משום שאם כנים הדברים, יש להניח שהרמב"ם היה מציין במפורש ולא היה מותיר אחריו כתבים הסותרים זה את זה באופן בולט כל כך. לפיכך הוא מבאר, כי שיעור הדם שונה משיעור יתר המשקים, משום שדינו נכתב בתורה בלשון אכילה: "לבלתי אכל הדם" (דברים יב/כג), ועל כן, הן דם נוזלי והן דם קרוש, שיעורו

צעילוי נשמת

הר"ר **שלמה לוי** ז"ל בן לוי ז"ל

ובנו **יאיר לוי** ב"ר שלמה ז"ל
במלאות שלושים לפטירתם
נלב"ע י"ט באדר תשע"ב

תנצב"ה

הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **אלקה גרינברג** ע"ה

ב"ר אברהם ז"ל
נלב"ע י"ט בניסן תשנ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י נכדה שיח'י

לעילוי נשמת

מרת **שרה רוחמה רוזנפלד** ע"ה

ב"ר נחמן ז"ל נלב"ע ט"ו בניסן תש"ן

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה וכלתה

לעילוי נשמת

מרת **ריזל קוט** ע"ה

בת הר"ר פנחס וצ'ל ז"ל נלב"ע כ"א בניסן תשנ"ה

תנצב"ה

הונצחה ע"י בניה הר"ר **פנחס צבי קוט** - פ"ת
והר"ר **יוסף מרדכי קוט** - מלבורן אוסטרליה

בכזית, לדעתו, כוונת הרמב"ם היא להבדיל בין כמות הדם הנחשבת כשיעור לבין פרק הזמן שבו השותה שיעור כזית מתחייב, שהרי מספר טיפות דם שאדם שתה במרווחי זמן גדולים ביניהם אינן מצטרפות לכדי שיעור. על כך כותב הרמב"ם, כי אומנם שיעור כמות הדם הוא כזית, שנאמר "לבלתי אכל הדם", אך פרק הזמן המאגד בתוכו את שתיית הדם, הוא זמן שתיית רביעית משקה ולא זמן אכילת פרס, השיעור הנהוג במאכלים מוצקים, שהרי סוף סוף הדם הוא משקה. (וכן דעת אחרונים נוספים, עיין ספר המפתח פרק ו הלכה א).

דף כה/א אמרו עליו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחר יום כיפורים יום אחד

חתן וכלה צריכים להתענות כאשר יום לפני חתונתם היתה תענית ציבור?

הגמרא מספרת על מנהג חסידות שנהג בבא בן בוטא, בהביאו קרבן אשם תלוי בכל יום, מחשש שעבר עבירה, משום שלדעתו אשם תלוי הוא "אשם חסידים" כלשון המשנה, ואדם רשאי להתנדב קרבן זה בכל יום, כדי לכפר על חטאים עלומים אשר הוא לא היה מודע להם. בכל יום הוא היה מקריב את קרבנו, לבד מאשר ב"א בתשרי, שכן, יום אחד בלבד לאחר יום הכיפורים הוא בוודאי לא עבר עבירה.

מנהג החסידות של בבא בן בוטא, נוגע לא רק לצדיקים ולאנשי מעשה בדרגה נשגבה, ולא רק למי שסבר כמותו שקרבן אשם תלוי הוא קרבן נדבה, אלא גם לאחר שנפסקה הלכה שלא כמותו, עדיין דברים אלו נוגעים לכל אדם.

בי"א תשרי אין לומר "יהי רצון" של אשם תלוי: ב"שולחן ערוך" (סימן א' סעיף ה') כתב: "טוב לומר פרשת העקידה ופרשת המן ועשרת הדברות ופרשת עולה ומנחה ושלמים וחטאת ואשם". לאחר מכן אומרים "יהי רצון כאילו הקרבתי..." (עיי"ש סעיף ז', ובנושאי כלי "שולחן ערוך" לגבי חטאת ואשם). בעל "שב יעקב" (חלק א' סימן ב) מחדש, כי ב"א בתשרי אין לומר "יהי רצון" לאחר אמירת פסוקי קרבן אשם תלוי, מפני שאין חוששים שאדם חטא תוך יום אחד בלבד מאז יום הכיפורים, ואילו ספקות של חטאים שהשתרגו עליו לפני יום הכיפורים, נתכפרו ביום הקדוש (מובא בשע"ת שם אות י').

חתן וכלה אשר עמדו להנשא בליל י"ב טבת, הפנו שאלה מעניינת אל הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת "אגרות משה" או"ח חלק א' סימן קס"ז). מנהג ישראל שהחתן והכלה צמים ביום החופה, והטעם העיקרי למנהג זה הוא לשם כפרה על עוונותיהם. והנה, מאחר שיום לפני כן הם צמים ממילא - תענית עשרה בטבת - שמא אינם זקוקים לצום ביום חתונתם, כאמור לעיל, שאין לחשוש שאדם חטא בתוך יום אחד בלבד.

בעל "אגרות משה" השיב, כי לא זו בלבד שעליהם לצום, אלא גם חתן הנישא ב"א תשרי יצום! [כמשמעות דברי "מגן אברהם" סימן תקע"ג סעיף א'], וטעמו, כי בבא בן בוטא הביא קרבן אשם תלוי על חטאות שבשגגה, ועל חטאות שבשגגה אין צריך לחשוש ביום הראשון שלאחר יום הכיפורים. ברם, תענית החתן והכלה באה גם על עבירות שבמזיד, חלילה, ועל אלו, ראוי להתענות גם לאחר יום הכיפורים!

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת פְּרִיָּוֹת • דף כ' • יום ראשון ט"ז בניסן

איזה דם אסור?

בדף זה מתחילים ללמוד את הפרק החמישי, "דם שחִטָּה".

המשנה הראשונה בפרק עוסקת באסור אכילת דם. בתורה הקדושה נאמר (ויקרא, פרק ז', פסוק כ"ו): "וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ". מִפְּסוּק זֶה אָנוּ יְכוּלִים לְהִבִּין כִּי אֲסוּר לֵאכֹל כָּל סוּג שֶׁל דָּם! הֲאֵם אָנוּ נוֹהֲגִים כֵּךְ?

לֹא! הֲרֵי אָנוּ יוֹדְעִים שְׁעוֹפוֹת וּבֶשֶׂר בְּהֵמָה מִכְשִׁיטִים לִפְנֵי שְׂאוֹכְלֵיהֶם, וּמוֹלְחִים אוֹתָם כְּדֵי שְׂיֻצֵא הַדָּם מֵהֶם, אֲבָל דָּגִים אִישׁ אֵינוֹ מוֹלֵחַ לִפְנֵי שֶׁהוּא אוֹכֵל כְּדֵי לְהוֹצִיא מֵהֶם אֶת הַדָּם! מְדוּעַ?

וּבִכְךָ, בְּהַמְשָׁךְ הַפְּסוּק נֶאֱמַר: "וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ, לְעוֹף וּלְבְּהֵמָה". מִכָּאן אָנוּ לְמַדִּים כִּי הַדָּם הָאָסוּר הוּא רַק הַיּוֹצֵא מְגוּפָם שֶׁל בְּעִלֵי חַיִּים שֵׁשׁ בָּהֶם דֵּינֵיהֶם מְסֻיָּמִים, בִּינֵיהֶם: שְׂאֵסוּר לֵאכֹל אוֹתָם לִפְנֵי שְׂשׁוּחִטִים אוֹתָם. לְכֵן דָּם דָּגִים אֵינוֹ אָסוּר.

למנוי גליון לילדים חייג:

1700-500-151

חודש היכרות חינוך

הסדרה שימאחדת את המשפחה סביב שולחן השבת!

חדש: כרך י"ב "בין אדם לחברו"

- זהירות במזון הבירו
- שמירת גופו וממונו
- גמילות חסדים
- כיבוד אב ואם
- לשון הרע

מתחילים ללמוד בשבת אסרו חג פסח

1-700-500-151

הבצעה ראשית יפה נוף

מבצע מיוחד עבור 100 המזמינים הראשונים